

Reserapport från IIC konferens i Wien 10-14 september 2012***"The Decorative Conservation And the Applied arts"*****Kristin Fyrand**

Konferensen i Wien var förlagd till Universitetsområdet som låg centralt i Wien. Hörsalen var bra och alla teknikaliteter fungerade. I samband med konferensen fanns en liten mäsä där leverantörer av konserveringsmaterial och utrustning hade sina stånd. Efter att konferensen öppnats av bl. a. kulturministern började de första föreläsningarna som varade från 0900-1730 varje dag förutom onsdag då vi erbjöds studiebesök och utflykt.

Utflykterna gav deltagarna en djupare kunskap om Wiens kultur och kulturvård.

Välkomstmottagning på måndag kväll hölls på Konstmuseet. En alldeles praktfull byggnad från 1891 som byggdes för att husera och ge publikum tillgång till den enorma konstsamlingen till den Habsburgska kungafamiljen. I samband med att det är 150 år sedan Gustav Klimt föddes hade museet byggt upp en ställning där besökare erbjöds möjligheten att på nära håll studera målningar på vägg mellan kolonner och arkader i huvudtrappan som Klimt målade som 28 åring när museet var nybyggt.

Hela onsdagen ägnades åt studiebesök där vi fick välja mellan guidad tur om Klimt eller Otto Wagner, att besöka Konsthistoriska museets konserverings-avdelning, Nationalbiblioteket, Wiens Naturhistoriska museum, Den anatomiska vax till det Medicinska universitetet, den judiska kyrkogården, Tekniska museet, Designmuseet MAK och gamla statsarkivet som byggdes 1900. Vi kunde även besöka konservatorsutbildningen som ligger i Konstakademien. På eftermiddagen samlades vi vid Operan och blev bussade till Stift Klosterneuburg som ligger en halvtimme nordväst utanför Wien. Vi önskades välkomna av klostrets abbot. Klostret grundades på 1100-talet. På 1700-talet byggdes slottsanläggningen. Slottet färdigställdes aldrig och än i dag ser man delar av den oputsade interiören där tegel och sten på ett pedagogiskt sätt visar byggnadens konstruktion. Slottet och kyrkan har förutom en stor samling konstföremål, skatter och målningar även en enorm barock vinkällare som i dag driver modern produktion av vin.

Efter rundvandring med guider i olika grupper samlades vi för diskussion kring temat konservering och moderna designföremål. Titeln för diskussionen var "Not Your Grandmothers Chair" där vi deltog i ett rundabordssamtal mellan konservatorer, antikvarier och konstnärer om bevarande av moderna material, design och samtidskonst. En av frågorna var om vi skall och bör skilja på konserveringsproblematik när det gäller nya och gamla föremål. En annan aspekt var hur man som konservator bör vara mycket försiktig när det gäller samråd med konstnärer som arbetar med material som är mycket förgängliga.

Det visade sig att fler konservatorer hade erfarenhet av att konstnärer ändrade sina projekt och därmed sitt konstnärliga uttryck efter att ha rådfört sig med konservatorer.

Organiseringen av föreläsningar och utflykter var mycket bra, med lagom långa sessioner och bra med tid för kafferaster där man kom i kontakt med konservatorskolleger från hela världen. Nästan varje kväll var det sociala arrangemang i form av mottagningar i vackra interiörer varifrån vi fortsatte på egen hand i mindre grupper för att äta middag med konservatorer från alla världens hörn som Japan, Belize och Jordan m.fl.

Det var avsatt tid för presentation av posters som var monterade som en skärmutställning utanför hörsalen. Det var trångt om platsen när alla posternas författare och intresserade skulle mötas. Bland författarna fanns även studenter som har bjudits in för att berätta om olika projekt som de arbetat med.

Mina reflektioner kring konferensen är att det i dag allt oftare utförs analyser av material. Det kan inte vara lite resurser i form av tid och pengar som läggs på detta arbete. Analysarbete har i dag hög status inom konservatorskåren och man visar gärna upp sina resultat i form av grafer och kemiska formler för kollegor.

Reserapport från IIC konferens i Wien 10-14 september 2012***"The Decorative Conservation And the Applied arts"*****Kristin Fyrand**

Resumé från ett urval av föreläsningarna:

Måndag:

Dagens föreläsningar hade rubriken *"Object and collections under the lens"*. Den första handlade om analyser av ursprungliga ytbehandlingar på metallkistor i Habsburgfamiljens kungliga krypta från 1700-talet. Föreläsaren redogjorde även för analyser av sekundära ytbehandlingar från tidigare konserveringar som innehöll allt från naturliga hartser och senare oftast epoxi. Mellan skikten hade metallen korroderat och klimatet i kryptan hade varit ogynnsamt.

De tre efterföljande föreläsningarna handlade om glas; konservering av dekorerade dryckesglas av zwischengoldglas som finns i Tjeckien, analyser av Waldenburgglas från 1600-talets Dresden som utförts med PIXE och PIGE, analysmetoder där man inte behöver ta prover från objekten. Slutligen fick vi en föreläsning om undersökningar av glas från 1500-talet som användes som smycken och som dekor på textilier mm.

Senare på dagen fick vi lära om hinterglasmåleri där analyser gjorts av Doernerinstitutet på ursprungliga bindemedel. Hinterglasmåleri har utförts på glas, krystall och amber där man börjar arbetet med att måla detaljerna först och till sist bakgrunden. Typiska skador är bortfall, lösa färgskikt, blekning mm. Flera föremål har en tennfolie på baksidan som ger transparenta färgskikt en speciell lyster. Analyserna gjordes på 25 objekt från 1400-1900 talet. Det visade sig att olja tillsatt lite harts var det mest använda bindemedlet, men att man på fler föremål från 17- och 1800-talet även använde rena hartsfärger, tempera och lim. Föreläsaren tog även upp viktiga aspekter kring konsolidering av färgskikt på hinterglasmåleri som att enbart använda medel som inte kommer att gulna i framtiden. Den som är intresserad kan läsa mer om detta i *Zeitschrift für Kunsttechnologie und Konservierung*.

Tisdag:

Lori Wong från Getty redovisade för ett 5-årigt samarbete som Getty har med Egyptiska myndigheter. Efter noggrann dokumentation och diagnosticering av nedbrytningen av väggmålningarna har man kommit fram till ett konserveringsförslag.

Det visade sig att missprydande bruna fläckar på väggmålningarna är mikroorganismer som inte längre är aktiva. Dessa går inte att avlägsna utan att underliggande måleri skadas. Andra föreläsningar denna dag var rapport från undersökning av en stensulpturs polykromi i katedralen i Prag och ett polykromt bemålat och förgyllt engelskt paradskjöld i trä från 1400-talet.

En intressant föreläsning handlade om ett praktskåp i ek och tall från 1600-talet som beställdes av den franska kungen Louis XIV och ritades av arkitekten Charles le Brun. Skåpets historia börjar med tillverkningen av Gobelins i Paris som levererade skåpet till Versailles i 1683. I dag finns skåpet i slottet Alnwick Castle i England. Det är rikt dekorerat med dekorelement av förgyllt brons, ebenholts och inläggningar av halvedelstenar s.k. pietre dure. Föreläsningen gav oss en inblick i tidigare konserveringsmetoder och en djupgående inblick i dagens konservering av stendekoren som utförts i samarbete med Opificio delle Pietre Dure, ett konserveringsinstitut i Florence som huserar ett rikt arkiv från verksamheten grundades av Medici i 1588 när man specialiserade sig på dekor av pietre dure. Problem med konsolidering av lösa stendelar kunde lösas vid att man gick till Opificios arkiv och plockade fram gamla recept som angav att bivax och harts ursprungligen använts. Recepten modifierades och visade sig fungera bra som konsolideringsmedel.

Reserapport från IIC konferens i Wien 10-14 september 2012***"The Decorative Conservation And the Applied arts"*****Kristin Fyrand**

En annan föreläsning handlade om dekormålade träinteriörer av Umling-målaren som var verksam i Transylvania på 1700-talet. De dekorativa målningarna som är utförda i limfärg på trä i kyrkliga interiörer på föremål har många likheter med nordisk limfärgsdekor från samma tid i form av växtornament, kurbitsar och målade kopior av tyska bibliska träsnitt som liknar de som finns i fler av Hälsingegårdarnas interiöra dekorer. Många av de ursprungliga kulörerna har blekts och i dag framstår dekoren i rött, vitt och svart. Det finns i allt 40 kyrkor med liknande dekor som i dag finns i okontrollerade klimatförhållanden. Föreläsaren berättade om konserveringen som utförts på vissa av målningarna där man avlägsnat smuts med torra metoder, avlägsnat vattenmärken med fukt genom japanpapper samt fernissat vissa ytor med paraloid och retuscherat minimalt med akvarell. Efter lunch var följande teman: *"Faded glory: gemstone simulants and enchancements"*. På V&A i London har man en stor samling föremål med stenar av olika material. För att kunna konservera och förvara föremålen på bästa sätt utfördes en inventering med hjälp av analyser.

Nästa föreläsning var: *"The conservation of two Baccarat crystal torchères"* De två ljusstakarna av kristallglas är två meter höga och tillverkades i Frankrike 1902. Sedan 1966 har deras placering på Hawaii, nära havet orsakat korrosion av metallen som håller glasbitarna ihop. Konserveringen omfattade total demontering, rengöring och ytbehandling av metallen.

Första föreläsning om porslin, *"Ceramic rivet repair: history technology and conservation approaches"*, handlade om historiska lagningar av mekaniska skador. Författarna menar att dessa är av konserveringshistoriskt intresse och i många fall bör bevaras för framtiden.

En av dagens sista föreläsningar gavs bland andra av Karin Hermeren från Sverige. Den hade titeln: *"Exposed and unseen: Managment of public immovable art"*. Karin redovisade några exempel på den offentliga konsten som hotas när byggnader och platser som i dag ägs av privata fastighetsbolag rivs eller ändras. Många av dessa verk är inte skyddade av kulturminneslagen. Karin Hermeren och medförfattaren Henrik Örje ställer frågor kring och utreder hur denna konst skall skyddas förslagsvis genom lagstiftning eller finansiella bidrag. Projektet som innefattar en inventering av 24 byggnadsbundna konstverk utomhus och inomhus från hela Sverige, utförs i samarbete med Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet. Det tidigaste verket är en muralmålning i stuccolustro av Nils Dardel på Stockholms stadsbibliotek. Även konst i tunnelbanor ingår i utredningen.

Ett annat intressant föredrag denna eftermiddag var en föreläsning om ett större konserveringsprojekt i Worcestershire i England där muralmålningar konserverades samtidigt som besökarna fick möjlighet att kliva upp på ställningarna och se arbetet från nära håll. Det var inte helt okomplicerat att genomföra guidningarna som visade sig mycket populära av besökarna.

Torsdag

Dagen började med teknisk undersökning av emaljarbeten från Botkin samlingen.

En annan föreläsning handlade om analyser av silverföremål där analysinstrumentens och föremålens oregelbundna form ofta resulterade i resultat utan hög grad av noggrannhet.

Matthijs de Keijzer redovisade för indigons historia och hur man kan avlägsna fläckar efter blödande indigo vid alkaliska bad samt skydda mindre känsliga områden med cyklohexan.

Sedan var det dags för konservering av textila material som mattor från Irak och England, kläder från 1500-talet och brodyrer med silvertråd.

Reserapport från IIC konferens i Wien 10-14 september 2012***"The Decorative Conservation And the Applied arts"*****Kristin Fyrand**

Fredag

Denna dag fick vi höra om ett innovativt projekt där tyska konservatorer konserverade väggmålningar på duk och använde starka magneter vid återmontering. Undrar hur det går för den med en finkänslig klocka som besöker rummet? Sedan redovisade Aviva Burnstock från England resultaten från en undersökning av ett flertal kungaporträtt där man utifrån analyser kunde dra slutsatsen att de alla tillverkats på samma verkstad på 1600-talet. Konstigt nog hade man hittat spår av inaktivt mögel mellan färgskikten. Nästföljande föreläsning gav inblick i en konservering av en av de första tryckta papperstapeter gjorda i Frankrike ca 1829. Det skall finnas 4 till med samma motiv som är vyer från Brasil (Les Vues de Brésil). Författaren sa att en av dessa finns i Sverige och jag tror det måste vara den som finns på Gotland han menar. Efter kaffet var det dags för konservatorer från Munchmuseet i Oslo att berätta om ett större konserveringsprojekt som pågått där under senaste åren. Munchs skisser till de så kallade Aulamålningarna var i stort behov av konservering och ställde många frågor som behövde besvaras innan man kunde påbörja arbetet. Det visade sig att ett kristalliskt material fanns på fler av kulörerna och även på områden med omålad duk. Analyser och tester ledde fram till en metod där en ultrasonic mister användes för att lösa upp salterna innan arbetet med konsolidering kunde påbörjas. Konsolidering utfördes med störlim och funori. Många frågor ställdes efter sessionen kring salterna. Innan lunch var det tid för två föreläsningar om moderna material i form av urushi-lackade trä från 1900-talet i skärmar av den amerikanska konstnärinnan Eileen Gray's så kallade "brick screens". Dessa skärmar har undersökts och man har kommit fram till att konstnärinnan godkände ommålning av några av dessa med alkydfärg inför försäljning. Tyska konservatorer från det internationella design museet i München berättade en spännande historia om hur ett av Le Courbusiers kök, typ 1, efter demontering i sin ursprungliga miljö i Marseille kom till museet där det restaurerades efter det att alla material undersökts och en arkeologisk färgundersökning gav svar på ursprunglig färgsättning. Har man tur, vilket ett av Världens ledande designmuseet hade, går dessa kök att hitta till salu på e-bay. Om du vill se ett av dessa berömda kök så ta turen till Röhsska museet i Göteborg!

Konferensens sista föreläsning gavs av Sarah Stainforth. Hon leder den engelska stiftelsen National Trust där de arbetar med att göra hus och slott så tillgängliga som möjligt för publiken. Man byter ut äkta mattor och ibland även möbler med replikar som tål slitage av skor och beröring.

Programmet till konferensen finns i sin helhet på IIC:s hemsida

Tack så mycket till Bothéns stiftelse för bidraget jag fick för att delta på konferensen.

*Stockholm 2012-09-16**Med vänlig hälsning från**Kristin Fyrand
Konservator NKF-S*